

WHY AM I IN BULGARIA?

TIHOMIR RADEV

BACHELOR STUDENT IN SOCIAL WORK
AT KONSTANTIN PRES LAVSKY – UNIVERSITY OF SHUMEN

BULGARIA

TIVER@ABV.BG

ABSTRACT: THOUGHTS THAT ARE EXPRESSED IN THIS ESSAY ARE DIRECTED TOWARDS BULGARIAN ROOTS THAT KEEP US IN RODINATE DESPITE THE TEMPTATIONS OF THE OUTSIDE WORLD. IN A SIMPLE BUT HUMANE STORY TOLD BY THE AUTHOR UNDERSTAND SOMETHING THAT IS IMPORTANT FOR ANYONE REMAINED IN BULGARIA: "I WANT TO WEIGH IN PLACE AND THIS PLACE WILL BE HERE AND ONLY HERE AND IF ANYTHING I'M NOT COMFORTABLE AT THE MOMENT MY DUTY IS NOT TO RUN, BUT TO CHANGE IT SO THAT THIS STONE TO LIE DOWN COMFORTABLY AND PERMANENTLY IN THE WALL. AND IF ANY DO THAT, WE WILL BUILD BULGARIA AS IT WOULD LIKE TO BE."

KEYWORDS: HOMELAND, ABROAD, PATRIOTISM.

Един изключително простичък въпрос, на който дълго време нямах отговор. Като един съвременник на нескончаемия преход в страната ни съм изживял, както всички българи, неспирния низ от очаквания, надежди и разочарования. Съвременник, който се е възмущавал, гневил, протестираше срещу икономическата, политическата, социалната и културна гавра от страна на управляващите на която сме свидетели и потърпевши. Изпитвал съм безсилието прерастващо в страшна апатия от безплодността на каквито и да е опити за някаква позитивна промяна.

И абсолютно логичен е простичкият въпрос: „Защо тогава си все още в България?“.

Едва ли има българин, който да не се е замислял в даден момент да напусне страната ни и не просто да отиде в чужбина, за да работи, а направо да избяга от този гнет. Аз също не веднъж съм мислил за това. Не една нощ съм се будил с въпроса: „Какво ме спира да го направя?“ Мои приятели и близки вече са навън - работят, печелят, живеят един достоен живот. Нима аз не заслужавам това? Нима не бих се справил? Няма какво да ме задържа тук, нямам какво да губя. Вертикалната права черта на белия лист разделяща графите „За“ и „Против“ категорично ми казваше: „Бягай докато можеш! Бягай и устрои твоя и живота на децата си в чужбина! Бягай докато си работоспособен!“

В същото време обаче в мен клокочеше едно дълбоко, скрито, неосъзнато, но мощно усещане, че не бива да го правя. Не знаех какво е, но като невидима котва ме спираше да поема по общото течение на емиграцията. Живеех между двата избора без да имам вътрешен покой докато отговорът на въпроса: „Защо си в България?“, не получих в една студена декемврийска вечер в село Жеравна.

Беше навечерието на Коледа, когато с мой приятел замръкнахме в етнографското селище. Валеше тих сняг на големи парцали. Старите къщи се бяха свили под дебелиите си снежни калпаци и само някой далечен лай на куче разкъсваше бялата тишина.

Искахме да вечеряме някъде. Категорично отхвърлихме възможността да влезем в многобройните пропити с чалга и кич механи, и за това се отправихме към селската кръчма на мегдана. Топла и уютна, с усмихнат и гостоприемен собственик, тя е почти незабележима за туристите, но пък е мястото за срещи и размисъл на местното население.

Настанихме се и докато чакахме да ни донесат поръчката гледах през заскрежения прозорец приказната зимна нощ навън. От долу по улицата се зададе тъмна попрегърбена фигура, която оставяше дълбока пъртина след себе си. Не след дълго врата на кръчмата се отвори и вътре заедно с порция студ и снежинки влезе 85 годишен старец, нахлузил гумени галоши върху дебели вълнени тумани със затъкнати в тях крачоли на черен вълнен панталон, облечен в дълга вехта шуба и покрита със сняг рунтава ушанка на главата. Престъпи някак несръчно през прага, затвори зад себе си вратата и докато поздравяваше единствените в кръчмата т.е. мен, приятеля ми и кръчмаря, поизтупа снега от раменете си, като забрави за шапката на главата. Седна на съседната маса, самотно обрънат към горящата камина в ъгъла. Протегна ръце към пламъка и раздвижи пръсти в опит да ги постопли. Кръчмарят, сложи на маса пред него малка чашка с думите: „Ето ти мастичката дядо Хитьо!“

Не можех да откъсна поглед от лицето на стареца по което времето безпощадно бе оставило своя отпечатък. Обгоряло от слънце и вятър, набраздено с много дълбоки бръчки разказващи за преживени силна радост, мъка и болка, и сиви, тъжни, много тъжни очи. Там бе изписана цяла една човешка история.

В мен се надигна умиление към този старец, състрадание към неизказаните му тегоби. Тихата самота на прегърбеното му тяло свито в ъгъла ме провокира да го поканя на нашата маса. Тежко се премести на съседния до мен стол и преди да седне подаде ръка с думите: „Аз съм Хитьо, Хитьо пастира“. Поех една голяма вече постоплена длан. Тази длан беше не по малко красноречива от лицето на стареца – твърда, силна и груба като гъон, тя бе доказателство за честен, къртовски физически труд години на ред. Пред очите ми оживя картина, как тази ръка върти косата, за да окоси тревата по безкрайната ливада, как вдига вилата за да събере сеното на купи за да подсигури прехраната на добитъка през зимата.

Заговорихме отначало за зимата навън и падналия дебел сняг, след това за Жеравна и неусетно разговорът премина в разказ на стареца за живота му.

Учил до второ отделение и след това не могъл да продължи, защото баща му внезапно починал и трябвало да изкарва прехраната на него и майка му. Станал пастир на селото на осем годишна възраст и до ден днешен все с това се занимавал. Помнел, как по времето на Живков направили ТКЗС-то в селото. Започнал там работа пак като пастир, но сега вече му казвали животновъд. Успял да скъта някой лев и си построил къщичка с дам за животните към нея, че бащината се порутила.

Дядо Хитьо близна от мастичката си и въздъхна по една своя голяма, тъжна, несподелена и единствена любов по омъжена булка. Така и не я прежалил. Не се оженил, нямал деца и вече живи роднини, а преди година си отишла и тя – любовта му.

„Но знаете ли, и на големците понякога не им върви в любовта!“ - с тези думи дядо Хитьо се размърда на стола и се върна назад във времето за да продължи разказа си за това, как Людмила Живкова се залюбила с местния даскал. Идвала тайно при него. Но момъкът бил обикновен селски учител и тази любов нямала бъдеще.

Любовта нямала бъдеще, но това не важало за селото, защото Людмила Живкова направила така, че един ден събрали всички селяни в читалището, дошли големци от

партията и им казали на следващият ден да отидат в банката в Сливен, за да получат пари. С тези пари всеки трябвало да направи ремонт на къщата си и ако къщата му е нова и хубава трябвало да „замяза“ на старите. Така с партийно решение се наложил възрожденският стил на новото строителство в Жеравна. На излизане от читалището спрели Дядо Хитьо и му казали: „Ти не се разхождай до Сливен, че за тебе пари няма да има. Твоята къщичка е на самия край на селото и до там туристи няма да ходят, защото там е и ТКЗС-то и минаващите животни калят и мърсят пътя.“

Прибрал се дядо Хитьо и продължил по старому. Минали много години в труд и самота. Един ден в кръчмата влязъл селския кмет и тържествено заявил, че вече България била в Европейския съюз и понеже дядо Хитьо не разбирал, какво толкова му е важното на това кметът му заобяснявал, че ще може да кандидатства по програми за развитие на животновъдството, ще му отпуснат пари, ще си вземе още крави и даже ще може да плаща на пастир, а той да се отдаде на заслужена почивка. Но това не било всичко – вече свободно можел да ходи, където си иска из Европа, свят да види. Зарадвал се старецът и заживял с надежда за едни спокойни старини, но не за дълго.

Не минало много време и се разбрало, че нямало как да му отпуснат пари по тези програми защото дамчето му не отговаряло на изискванията на ЕС и това не било най лошото, по лошо било, че над него надвиснала опасността да му забранят да продава и малкото мляко, което в момента надоявал. Успокоили го съселяните, че пак от него ще си купуват прясно мляко, защото те няма да могат да гледат животни, защото щели да се занимават със селски туризъм. Хотелиери щели да стават. Някои станали, но за други животът си продължил по старому.

„Аз съм неук човек момчета“ – продължи все така тихо и смирено Дядо Хитьо-, „От политики не разбирам. Казват сега сме били по добре от преди, от живковото. Може и тъй да е, не знам, не разбирам, но и преди и сега аз по далеч от Сливен не съм ходил. Не, не се оплаквам!“ – запротестира старецът провокиран от явно съжалителните ни погледи-, „Аз си харесвам живота щото си е мой, и Господ ми е отредил да съм тук в Жеравна и да паса добитъка. Аз съм камък момчета, който си седи на мястото, аз съм като дъб пушал дълбоки корени в местата на Йовков... А вие знаете ли де са тези места? Утре ще ви заведа да ви ги покажа...“

Като в сън продължавах да слушам неукия старец как цитира Йовковите Старопланински легенди докато дълбоко в мен един вътрешен конфликт взе да отмира. Постепенно започна да изкрystalизира отговорът даващ покой на мисли и дух „Защо съм в България?“

Дядо Хитьо беше прекарал целият си живот на една педя земя, но това е земята на Софроний Врачански, на Захари Стоянов, на Йордан Йовков все негови земяци, чието творчество неукият старец познаваше. Дядо Хитьо не беше напускал мерите на Жеравна, но като стожер около простичкият човечец се завъртаха история, традиции, родова памет, човечност.

Възхищавах се на обикновения, сиромашки, но достоен живот на стареца и си давах сметка, че всички сме длъжници на такива възрастни хора, най малкото заради примера за добри човечи. Всички сме длъжници на предците си.

„Защо съм в България?“

Простичък въпрос с още по простичък отговор – Защото съм българин!

Може да ми е дотегнало от държавата ни, но си обичам родината, може да ненавиждам управниците ни, но обичам народа си.

В България съм, защото моите корени са тук. Земята където се носят цървули, а не сабо. Земята в която старците предпочитат мастика и ракия, а не отлежал бърбан или скоч. Земята в която възрастните жени ръкоделстват на кафе от ръж и леблебия с чаша вода и сладко от бели череша, а не на чай с мляко и пудинг.

Не, не им искам безвкусните зеленчуци, не им искам „подстриганите“ изкуствени ливади, не им искам излъскания безличен живот, не им искам бездушието на безупречната им социална политика. Искам да си се чувствам у дома.

Искам да тежа на мястото си и това място ще бъде тук и само тук и ако нещо не ми е удобно в момента мой дълг е не да бягам, а да го променя за да може този камък да си легне удобно и трайно в зида. И ако всеки един направи това, ще съградим България такава, каквато бихме искали да е.